

Nro. 9.

**A' FELS. CSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indúlt Bétsből, Kedden Julius 30-ik napján
1805-ik esztendőben.

B é c s.

Negyed naptól fogva olly szép, kellemetes és me-
leg napok vannak itten és körülöttünk, mint a'
millyenek a' nyári takarodásra szükségesek. Ki-
vännánk, hogy állandó lehetne az időnek ezen já-
rása. Hogy ha a' régi Chronographusok jegyzé-
seiknek hitelt adni lehet, 1523-ik esztendőben,
Kis asszony havának kezdetéig szüntelen hideg és
essős vólt a' nyár, akkor pedig melegre változván
az idő, egész Szentmihály napig olly nagy meleg
vólt, mint a' millyen Szent Jakab havában szokott
lenni, és valamint a' szántóvető földek, úgy a' szől-
ő hegyek is jól fizettek. Könnyen megeshetik,
hogy a' jelenvaló nyárnak hasonló lesz a' vége,

és mind kenyerek mind borok bővségés, és jó is lesz a' mezei gozdáknak.

A' Csász. Kir. *Schönbrunni* (Szépkúti) Császári nyári palota mellett lévő vadas kertben egy olly különös négy lábu által találtatik, him és nőstény, mellyet a' Fels. Angliai Király küldött a' Császári Udvarnak ajándékba. Ez az állat a' Természeti Historiában Zsatskós állatnak, Linneusnál hol *Didelphisnek*, hol *Philandernek*, hol *Marsupialisnak* neveztetik, és a' ragadozó állatoknak harmadik rendibe tartozik. Nagyságára nézve a' pudli kutyához hasonló, barna szőrű, két első lábai kurták, a' hatrusok hosszabbak. Felül 10 alól 8 fogai vannak, az eb fogai hosszúak, őrlő fogai pedig a' fűrészelő vashoz hasonlók. A' nősténynek két első labá közt a' hatrusó lábáig egy tágas zsatsko, vagy kettős bőr nyulik ki, ebben vannak a' tölgye és tsetsei, a' mellybe a' hideg levegő eltávoztatása, és a' szopás végett bújni szoktak a' kölykei. Két első lábain is járhat, a' fára hirtelen fel tud mászni, fa gyümöltsel, levellel, és mézt termő náddal szokott élni, azomban a' tyukhuft is jó izzel meg eszi. Eredetére nézve Polynéziának Új Hollandia nevezetű tartományából való. Kölykeit három hólnapig tartya a' zsatskójába, és mind addig szoptattya, mig a' gyenge fű ételre alkalmasnak lesznek. Ezek a' Schönbrunnban lévők a' múlt tavasszal meg kölyköztek, és újobban vemhes a' nőstény, a' honnan azt lehet ki húzni, hogy ezen Polynéziai állatoknak tenyészésekre igen alkalmas a' mi levegönk.

A' Csász. Kir. ármadiánál következő változások történtek. Penfióban vólt Fő Strázsamerter *Limpens* meghalálozott; ide való Platzma

for *Niemann Károly* Obristlajtnantságra emeltetett; penzióba vólt fő Strázsamesterek *Le Forti, Kreysern, Wunsch* és *Bianchi* Garnizon Regementekhez küldettek, úgymint a' két elsőbb az első, a' két utólsóbb a' második Garnizon Regementhez. —

Jegyzés. A' *Mervelt* Uhlánus Regementéből való lovas kapitány *Lang Fridrik* nem tétetődött a' Cs. Kir. Hadi Tanács Remontirung osztályához által, a' mint a' Bécsi Diarium után a' múlt posztanapon mi is jelenténk vala, hanem fő Strázsamesteri rangal penzióba botsáttatott.

A' napkeleti Galliciában lakó Zsidókra nézve még a' múlt Böjtmás havának 8-ik napján következő Fels. Patenst adatott ki Eő Felsége: Minekutánna értesünkre esett vólna, hogy a' mi 1793-ik esztendőben Martius 29-ikén kiadott rendeléseinket, a' mellyek által tudniillik a' Tartománybeli reálításoknak és jószágoknak a' Zsidóknak vagy eladása, vagy árendába való botsáttatások egészen meg tilalmaztatott vala, itt 's ott által hágták, és a' Zsidók az illy árendáknak elközlésekre módot találván, a' jobbágyokkal szabad tettések szerént bának; kötelesek vagyunk azon rendeléseinket megújítani, 's újobban meg parantsolni, hogy a' Galliciában lévő Zsidóknak, kivévén azokat, a' kik az Úraság fundusain letelepedvén a' földet művelik, semmi fekvő jószágok árendába ne botsattassanak.“

„Annakokáért minden Zsidó, a' ki Martius 29-ik napjától 1793-ik esztendőben valamely Úraság fekvő jószágát avagy majorját árendába vette, három esztendő múlva, hogy ha pedig az árendának ideje még hamarabb ki telne, mihelyt ki-

telik, azokat mindjárt keresztény lakosoknak adja által, és a' meghatározott három esztendő múlva csak az olly Zsidó hagyattassék meg a' fekvő jószágoknak haszna vételében, a' ki maga szokta a' nékie adott földet művelni. A' kerületbeli hivatalosok pedig kötelesek arra vigyázni, hogy sohol maradás és olly kereskedés ne engedődjék a' Zsidoknak, a' mellyhez nékiek vagy az előbbi, vagy a' jelenvaló rendelkezésekhez képest jussok nintsen."

„Továbbá minden ezen részben eshető visszaéléseknek és törvény megsértésnek el távoztatása végett, parantsollyuk azt is egyfzersmind, hogy nemcsak semmi fekvő jószágot árendába ne vegyenek a' Zsidók, hanem ezenkívül semmi meghalmazott és fizetésben lévő avagy fizetés nélkülváló gazdaságbeli hivatalosok ne lehessenek. Valamiképpen az a' Zsidó, a' ki hasonló szolgálatokra és munkákra agygya magát, hasonlóképpen, az az Előjáró is, a' ki az illy Zsidónak szolgálattal él, az árendálást megtilalmazó parantsolatban meghatározott büntetés alá vettetődik.

M a g y a r O r s z á g.

Nógrad Vármegyéből Julius 19-ik napján. Sokkal hivesebb a' levegő egynéhány naptól fogva mind untalan fúván az észák 's nap enyészeti közti szelek, mellyek az ég bóltzatját leg inkább e' mi környékünkön siránkozó fellegekkel bé vonták — sokkal hivesebb mondom a' levegő, hogy sem mint az idő folyásáról tudhatnók, hogy nyár vagyon, noha már annak kellene lenni. — Az inség, nyomorúság annyira el hatalmazott e' tájjon, hogy majd nem kétségbe esnek az éhező emberek, ellent nem álván a' gazdag aratással biztató szép vetéseink, mellyeket minthogy a' nap heve még

nem érlelhette, aratni nem lehet a' gyakori eső-
 zés miatt. — Őszi vetéseink bé illenének a' leg
 bővebb esztendőbe is. — A' tavaszok is jók, sok
 helyett buják is. Tsak a' vólna hátra, hogy bé
 takarittassanak, ha az idő kedvezne; hogy egyszer
 valahára eleget ehetne a' szántó vető ember a'
 kenyérben. De bele telik talán még egy hét is,
 mig új kenyérre szert tehetnek az inségtől — em-
 beri képet is el vesztett embertársaink. — A' leg
 közelebb múlt napokban Bal. Gyarmaton 7 fo-
 rinton 5 garason ment a' Rozsnak Pofonyi mé-
 rője, a' tiszta búzának 9 forinton. — Mig a'
 szőlő hegyeinken plántált gyümölts fáinkon meg
 érhetett a' tseresnye, a' meggy, 's az alma, mellyek-
 nek mindazáltal a' sok eső miatt hibázik a' ter-
 mélfzetes jó izek; addig sok szegény ember önnön
 udvarában 's kertében nőtt paréjjal űzte el kinos
 éhségét. Most már a' cseresnyével, 's más koráb-
 ban érő fa gyümöltsel tölti az éhező gyomrát:
 de ha szerét teheti egy kenyér szakajtó kosár dur-
 va lisztért kész egy hátsas puttonnal is adni jó fé-
 le cseresnyét — el annyira betesebb a' gyomor-
 nak a' kenyér más gyümöltsök felett. — Szőlő
 hegyeink, a' mellyekenn némelly része a' szőlőfir-
 tötskéknék még tsak most virágzik, némelly része
 már akkora, mint egy egy borló szem, középze-
 rü szürettel biztatnak minket, ha az idő meg ér-
 lelhetné, 's tsapástól mentek maradhatnának a' sző-
 leink. — Most a' kortsmákon 9. 10. krajtzáron
 tsapoltatik itzéje a' leg soványúbb bornak. De
 sok ember bé érné szomjusága el üzésére hives
 forrásainkból kifzivárgó vizzel is, tsak módja vól-
 na meg szomjuzni, akár a' naphevét értsük, melly
 még nintsen, akár pedig a' kenyérre nézve, melly

szintűgy hibázik, úgy hogy igen kevés ember lakhatik jó vele. — De ha a' jégesső meg kéméli határinkat, nem sokára el felejtjük minden inségeinket, 's vigan meg fogjuk ülni Czéres innepeit, áldván az örökké valót, ki az inség által is javokat eszközli okos teremteseinek, tanítván őket megbetsülni az élet eszközeit a' kenyeret, 's mintegy íntvén őket, hogy a' bővebb esztendőben a' jövendő leg alább jöhető szükségről is jó eleve gondolkozzanak, 's takarékosan éljenek!

N é m e t O r s z á g.

Valamint a' régibb úgy az újabb századokban élt Chronographusok közt találtattak oly gondos Tudósok, a' kik az időnek szokatlan járasaira szorgalmasan ügyelvén, azokat jegyzésben hagyták a' jövendőségnek oktatására. Ezekből a' régibb 's újabb jegyzésekből a' nevezetesebbeket egy most élő és a' Tudósok közt nem utolsó helyet érdemlő Német Országi Chronographus hólnapos Munkájának (Monats-Schrift) múlt Juniusi darabjában következő megtartásra méltó, és a' mezei Gazdákra nézve nagyon hasznos Jegyzéseket közlött az Olvasó Publicummal.

„A' szokatlan és rendkívül való jelenségek közt szükség az el múlt időkre vissza tekinteni, 's azokból hasonlatosságokat és következéseket ki húzni. Méltán azon jelenségek közzé lehet a' jelenvaló nyarat, melly a' múlt tél folytatásának lenni láttatik számlálni, a' midőn még Junius havában is dért lehet látni, és állig ért 10—12 gráditst a' meleg. — Reményljük, nem fogunk Olvasóinknak avval kedvetlenséget szerezni, ha az illy tapasztalásokból, 's azoknak következéseikből az esztendőnek bővségére, és az embereknek 's bar-

moknak egészségekre nézve újabb következéseket tsnálunk.

„Krisztus születése után 792-ik esztendőben azokat a Canalisokat, mellyeket Nagy Károly Császár a Rémusnak Duna vizével való egyefítésére nézve tsnáltatott, a szüntelen való nyári effözések, öszve rontották. — 800-ik esztendőben Sz. Jakab hólnapjában nagy derek vóltak, de még sem ártottak a gyümöltsnek — 820-ik eszt. a föld termése a mezőben meg rothadt, a szöllőhegyek termése meg nem éredhetett; pestis és dög következett — 867-ik eszt. a hideg és nedves nyári idő annyi sok nyavalyát szült a *Lotharius* Császár armadájánál, hogy kéntelen vólt nagy veszteséggel a táborozást félbe szakasztani, 's hazamenni — 1043 eszt. a sok égi háború és effözés miatt hasonló vólt a ténhez a nyár, és mind élet, mind bor szűken termett — Az 1068 eszt. sok vizáradásokkal vólt öszve köttetve. — Az 1099-ik esztendő igen hideg vólt — 1124-ikben igen sok effözés, 's e miatt rossz vólt az aratás — 1126-ban, a búza meg nem éredt, bor is savanyú termett — 1133-ban sok effözések, 's vizáradások vóltak az aratás idején — 1144-ben egy hólnappal később esett az aratás, sem gyümölts sem bor nem termett jó és elegendő — 1151-ben a sok effözések miatt fél éretten maradtak a gyümöltsök — 1174-ben nagyon ártottak a sok hideg effözések a vetéseknek és szöllőhegyeknek — 1196-ban nagy szűkség és éhség követték a hideg és nedves nyarat — 1221 és 1230-ikban nedves és hideg vólt a nyár — 1275-ben a nyári melegségnek nem léte miatt sem a fák gyümölts, sem a szöllőhegyek termése meg nem éredhettek —

1290-ben, hideg és effős volt a' nyár — 1302-ben savanyú és éppen nem iható bor termett — 1312-ben gyakorta sok effő és jégesső esett, 's e' miatt nagy szükség is volt — 1313-ban jó volt a' tavasz de a' nyár rossz, az időnek szüntelen való változása miatt addig kellett a' szüretelést halasztani, míg a' szőlő gerezdek a' tökéken, a' must a' kádakon meg fagyott — 1330-ikban a' nyár hideg és effős volt, a' tiszta búza sok helyen elromlott, bor is keves termett — 1347-ben olly nedves és hideg volt a' nyár, hogy mindenféle gyümölcsöt késő és éretlen kellett bé takarítani, bor is igen savanyú termett — 1369-ben is nedves és hideg volt a' nyár — 1392-ben, a' télnek és nyárnak rendkívül való hidegsége miatt sem gyümölcs, sem bor nem teremhetett — 1404-ben igen effős lévén a' nyári hónapok meg nem érhetett a' föld gyümöltse, 's e' miatt igen nagy drágaság is következett — Hasonló volt ehez az 1428-ik esztendő — 1436-ik esztendőben sok égi háborúk és vízáradások voltak; a' szőlőhegyek termése savanyú lett — 1501-ikben igen effős volt a' nyár — 1523-ban egész Kis-Affzony hónapig mindenkör hideg és effős volt a' nyár, de olly meleg volt az után, hogy méltán a' hideg és meleg nyarak közzé lehetett azt számlálni, Julius 15-ik és 24-ik napjain, olly nagy hideg volt Cseh Országban, hogy fűteni kellett a' szobákat — 1529-ben nedves és hideg volt nyár, azután nagy drágaság következett — 1531, 1532, 1545 és 1569-ik esztendőkben egyenlő volt az időjárása, az az, nedves és hideg — 1578-ban a' nedves-hideg nyár miatt rossz volt az aratás — 1634-ben, Sz. Jakab havában, Mária-Magdolna napján kezdvén, egész héten hó és

első esett — 1683-ban, lágy meleg nedves és fok égi háborúval, effözéssel, és vizáradásokkal tellyes vólt a' nyár: hasonló vólt 1684 ben, 's e' miatt bor is kevés és rossz termett — 1695-ben úgy szólván nyár; sem vólt, mellyből a' következett, hogy a' szántóföldeknek és gyümölcstfáknak termési nagyon, meg romlottak. — Az 1688-ik esztendő a' fok égi háborúra és effözésre nézve nevezetessé lett. *Páduában* nyólcz hólnap alatt csak hattzor lehetett napfényt látni — 1714-ben a' tél száraz, a' nyár nedves vólt, fok helyen fok kárt csinált a' viz áradás, bor is kevés, az is rossz termett — az 1715-ik esztendő fok pontra nézve hasonló vólt az előbbihez, hanem jobb vólt a' bor, mint abban — 1728-ban nedves és hideg vólt a' nyár — 1796-ban fok első esett, vizáradások is nagyok vóltak, méltan lehetett a' szűk esztendőtől félni; azomban a' bort kivéven, minden bőven termett. —

„*Pilgram Antalnak*, az idő járásáról gyűjtött tapasztalásai után, következő, ritkán tsalható regulákat lehet fel venni: „A' hives nyár ártalmára szolgál a' föld és fak termésének, 's ritkán lehet bő esztendőt várni; a' hives nyarat előben heves és száraz, azután nedves nyár követi; a' nedves nyar a' bor termésre nézve káros, de leg károsabb a' hideg nyár. — A' nyárnak minden változó idő járasa ártalmas az egésségnek. A' hives nyarak leg egésségtelenebbek, ezek után elsőben meleg, azután nedves nyarak következnek. A' heves nyarak a' barmoknak mindenkor ártalmasak; a' nedves és hives pedig hasznos.“

A' Fels. Prussziai Király és Királyné, ezen Julius hólnap 7-ikén tettek vissza Frankóniai utazá-

sokból friss egeffégben és szerentséffen, 's egyenesen e' Charlottenburgi vagy Sarlottenburgi nyári Kir. palotába szállottak bé, a' hol tudniillik minden nyáron lakni szoktak. Így neveztetik 'Sofia Sárlottáról I. Fridrik Prussziai Király feleségéről, a' ki azt a' mellette lévő kies kertel együtt a' Sprée vize mellett építette. Berlinnek napnyugoti oldalán túl egy fél mértföldre fekszik, a' hová szép árnyékos tsinált uton lehet menni. Ottan tartatik azon régiségeknek gazdag gyűjteménye, mellyet ama tudományáról nevezetessé lett Franztia Cardinalis Polignac nagy költséggel öszve szerzett, az ő halála után pedig néhai II. Fridrik Prussziai Király, 1741-ik esztendőben megvett vala. Ebben a' nyári palotában szokott a' most uralkodó Prussziai Felség nyáron lakni és mulatni, kedves Királynéjával egyetemben.

Eő Prussziai Felségének haza érkezése után következett napon, a' már egy darab időtől fogva Berlinbe lévő Orosz Csász. követ Novosilzoff, Prussia Status Minister B. Hardenbergel együtt oda ki menvén I. Sándor Császár levelet személyeffen által adta Eő Felségének, a' kit igen kegyesen fogadott, és a' nevezet minifterrel együtt ebédre meg marasztott a' Felség. Egy óránál tovább tartott velek való conferentiája. Ez a' rendkívül való Orosz Követ olly veggel küldetett vala Berlinbe, hogy a' Fels. Király közbevetése mellett Francia és Anglia Országok közt bekeffég eszközöltesék, és hogy Európának megháborittatott tsendesége újobban helyre allitódjék. E' végre ment volna ő Fr. Országban. Azonközben az Olasz Országban történt változósokra nézve ellenkező parantsolatot vett az Orosz Császártól, és Pétersburg-

ba vissza menni parantsoltatott. Ezen Julius hólnapnak 13-dikán azon passzus levelet, mellyet a' Berlini Kir. Udvar a' Párisba való utazás végett szerzett nékie, a' Berlini Kabinetbéli Ministeriumnak vissza adta, 's avval együtt következő jegyzéft küldött B. *Hardenberg* Status Ministerhez :

„Minekutánna ő Orosz Császári Felsége a' N. Britanniai Felség kívánságának eleget tenni akarván, az alább irottat Bonapartéhoz küldeni, és békelességet szerezni igyekezett volna, két hatalmas és az ő Császári Felsége principiumaival meg egyező indító okoktól vezéreltetett, tudniillik egy részről hogy azon uralkodó Fejedelmet, a' ki a' köz békelességnek helyre állatása végett akármelly áldozatokat tenni kész vala, gyámolithassa ; más részről hogy azon békelesség kívánásából egész Európára nézve hasznot tsinálhasson.“

„Az Orosz Birodalom és Frantzia Ország közt lévő környülállások meggyőzhetetlen akadályokat tehettek volna arra, hogy a' békelességes alkudozásra Orosz Minister küldetődjék: Ő Cs. Felsége mindazáltal kész vólt azon okokat el mellőzni, és a' szokott formalitásokat félre tenni. Egyedül ő Prussziai Felségének közbenvetésére tekintett, és abban meg is egyezett, hogy a' nevezett Felség a' Párisba való menetelre passzus levelet eszközjön, mindazáltal ezt is két feltételek mellett fogadta el: elsőben, hogy az ő Felsége meghatalmazott ministerje a' Franczia kormányzéknek fejével, azon új titulusnak, mellyet ő maga magának adott, megesmérése nélkül alkudozzon ; másodsor, hogy *Bonaparte* világosan bizonyosá tegye Ő Cs. Felségét az eránt. hogy még most is olly

kivánsággal lelkesítették a' köz békefőgnek meg szerzésére nézve, mint a' millyet ő a' Fels. Angliai Királyhoz küldött levelében kinyilatkoztatni láttatott vala."

„Minekutánna ő Prussziai Felsége a' *Thulleriani* Kabinétnek az eránt való formális válaszaí, hogy az egész készséggel viseltették a' békefőgnek helyre állítása végett, Pétersburgba megküldötte volna: annál nagyobb készséggel viseltették az említett passzus levélnek elfogadására, mennél nagyobb kivánságot láttatott a' Fr. Kormányzóék annak küldésére mutatni.

(A' többít más alkalmatossággal)

A' Hannóverai Vál. Fejedelemségben fekvő számos Francia hadi népnek egy nagy része Francia Országba parantsoltatott vissza marsirozni, 's annál fogva azon tartományt nyomó tereh némimüképpen könnyebbitetik. — Ezt a' könnyebbitést rész szerint a' Prussziai Király közbevetésének, rész szerint *Bernadotte* Marsálnak köszönheti azon Vál. Fejedelemség, a' ki az ott uralkodó inséget vóltaképen lefektvén *Napoleon* Császár előtt, azt vitte végbe, hogy az eddig ott vólt ármadia három Osztály gyalogságra, egy lovas seregére, és néhány osztály artilleriára szorittatik, [a' többinek a' jövő Augustus végéig onnan mind ki kell marsirozni. Ez által a' Fr. ármadia számára rendelt, és adatni szokott költsége azon Vál. Fejedelemségnek nagyon meg fog kissebbitetni.

Török Birodalom.

A' Török hadi nép tsaknem egészlen azon lábra állittatott, a' mellyenn vannak a' több Európai hadi népek, és úgy tapasztalódott, hogy az ő köntösök ezen újj fegyverben való gyakorlásnak

semmi akadályára nintsenek; következésképpen ezen megújítás ellen való balvélekedéseket több-nire a' Musulmannok letették, és meg elégedéssel nézik a' katonaságnak új exercitiumát. — A' nagy Úrnak is nagy öröme szolgál, hogy a' tudatlan de egyfzersmind morgó községnek balvélekedésen diadalmat vehetett, és el tőkéllettemagában, hogy lassan lassan eloszlathassa a' Jantsárokat, sőt azt is, hogy a' Török Országi hajóseregek Anglus lábura állittassanak, és a' hajók is az Anglus hajó formákra épittessenek.

Mint hogy néhány Európai Hatalmasságok meg kínálták avval a' Fényes Portát, hogy velek, hafz-nos feltételek mellett, szorosabb szövetségre lépjenek; arra való nézve szükségesnek tartotta a' *Diván* ezen tárgy felett egynéhány versben együtt tanátskozni, 's végtére arra határozta meg önnön magát, hogy a' már fenn álló 's rész szerént meg újjitott tractákat egész mivóltokba bétellyesítse, azoknak eltelések előtt pedig semmi új szövetségbe ne botsatkozzon. A' *Divánnak* ezen meg határozását a' *Reis-Effendi*, az az, a' külső dolgokra ügyelő Török minifter néhány Konstantzinápolyban lévő Európai Követeknek ki is nyilatkoztatta; kétséggkivül olly feltétellel, hogy az illyetén traktákkal való kínálkozást elkerülhesse.

A' Török Birodalomnak minden egyéb tartományból nyugtató híreket vett a' Fényes Porta, csak Egyiptomból nem, holott az Anglusoknak onnan lett ki menetelektől fogva maí napiglan nyughatdtlanság van, mellynek okaivá azok az Albániai hadi seregek tétetődnek, a' kik a' Fényes Porta segítésére kötelesek vólnának, de a' kik majd a' *Beyok* és *Mammelukok* pártjokra állanak, majd a' több

lakosokhoz kaptsolják magokat, végtére ezekkel is kegyetlenül bánnak. — *Hoursid-Basa* Egyiptom Országának fő Kormányozója a' Fényes Portát arról tudositotta a' múlt Junius havában, hogy az Arnauták, avagy Albániai hadi nép fő vezérje *Seib - Mehmed - Ali* a' kormánya alatt lévők zsóldjának ki nem fizetése miatt világosan elpártolt, és hadi népét a' Nagy Ur hadi népe ellen vezette, melly miatt ő, tudniillik *Hoursid-Basa* az ellent állásra elégtelen lévén a' *Nagy-Kajrói* kastélyba futni kénytelenített, és hogy ezen hiradás elküldésének idején is ott lett légyen; továbbba, hogy *Elphi-Bey* számos hadi néppel *Rosetta* és *Alexandria* ellen ment, és hogy ostromlással fenyegette e' két várost. Egyszersmind ismét segítő seregeket kért magának, 's annak szükséges vóltát, hogy az Arnautáknak zsóldjok meg fizetődjék 's magok honnyaikba vissza küldettessenek, még mutatta, külömben Egyiptom elvesztésétől félni lehet. Az Egyiptomi Kormányozónak ezen szorgalmaztató kérésére mindjárt *Divánt* tartatott a' Nagy Ur, mellyben annak bé tellyessítése meg is határoztatott. Azután parantsolat küldetett a' Kapután Basához, hogy a' készen lévő truppokkal és hajókkal minden késedelem nélkül Egyiptomba evezzen, és tellyes tehetsége szerint segítse *Hoursid Basát*. Ahozképest mindjárt három linea hajót, négy fregatot, két Corvettet és számos ágyúkkal, 's egyéb szükséges eszközökkel meg terhelt szállító hajókat készitettet ki, továbbá 500 pantyust és 1200 régularis katonát szállított hajóira, 's minden szempillantatban kész a' rendelt helyre ki indulni.

De nem tsak Egyiptomnak jelenvaló állapot-

ja, hanem az 1-ső Juliusi Semlini tudósításokhoz képest *Szerviának* bajos környülállásai is nyughatatlankodtattyák a' Török Kormányzék szivét. A' Törökök és Szerviai Insurgensek közt lévő gyűlölség el annyira meg nevedett, hogy ha egyik a' másik kezibe esik, orrát fülét el vagdallya egymásnak. A' Szerviaiak, a' kiknek számok a' szomszéd Török tartományokban lakó keresztény familiákból nagyon megsaporodott, ha a' szükség kívánja, 100000 fegyveres embert táborba szállithatnak, a' kiket a' költsönös gyűlölség annyira lelkesít, hogy készebbek meghalni mint nem győzni. Ha valamiképpen diadalmaskodhatnának rajtok a' szomszéd Basák, igen szomorú sorsra jutnának. — Mind templomjaikra mind mezőiken sok keresztet állitnak fel a' *Musulmanoknak* bosszúságokra, a' kik azokat nem szenvedhetik; táborjaikban harangokat tartanak, a' mellyekkel az Isteni tiszteletre jelt szoktak adni. — *Bekir Basa* és más Szerviai határokon lévő Török vezérek jól tudván, hogy forró leveste várják őket az Insurgensek; Szerviába bé ütni nem bátorkodnak.

Harmadszori Hirdetés.

Alább irt a' két Magyar Hazának tudtára adni kívánom, hogy én ezen privilegiált városban lévő, szép helyen fekvő, egy fedelalatt kilentz szobából álló házamat, mellynek két konyhája, két eleséges komoraja, két pintzéje, négy kotsira való szekérszine, egy szép udvari kertje, mellyben öt öles glaszhaus, avagy üveges és fűtőkementzés ház is van, 12 lóra és egymás hat szarvas marhára való istállója, egy kerekes kútja, e' mellett 16,1600 quadrat ölből álló kaszáló rétje, két calcaturúra, avagy nyomásra való nyólez föld leg

jobb qu^otitású gabona termő szántó földje vagy^{on}, kótya vetye által el adni szándékozik. Ezen házhoz 17 hóldból álló szállás föld, fele kaszáló, fele szántó, azon hét öles ház, egy konyhával, egy neveltetett fűzfa erdő is tartoznak. — Belyebl az úgy nevezett *Ségában*, az az, majorban, egy 30 öl szélességű, és 128 öl hosszúságú veteményes és gyümölcsös kert; benn a' városban, leg szebb helyenn, 14 öl szélességű, és 60 öl hosszúságú jó tágas fundus, az azonn lévő zsin-dellel fedett kukuritza kassal együtt, mellyenn mind házat, mind kertet szépet lehet építeni. Tovább a' Ménesi hegyekenn egy szőlő, melly ha jól és illendő módon miveltetik, és ha valamelly tsapás a' szőlőhegyeket nem érdekli, 70 sőt 80 akó bor is meg terem. Utollyára azt is meg jegyzem, hogy a' fent említett házamban lévő bútorok is, úgymint tölgyfából készült almáriumokat, székeket, tükröket, lusztereket, avagy új módi gyertyatartókat, akár a' házzal együtt, akár azon kívül, vagy öszveséggel, vagy darabonként el adni kész leszek. A' kótyavetyének idejét a' jövő September 20 ik napjára határozom meg. A' kinek a' fent előszámlált háznak, szállásnak, fundusoknak, szőlőnek, és egyebeknek megszerzésekre kedve leszen, azokat addig is vagy maga meg szemlélheti, vagy meg hatalmazott embere által meg nézettetheti, 's velem alkuba botsátkozhatik, minthogy licitation kívül is kész leszek azokat al adni. — *Irtam Aradon Sz. Jakab havának első napján 1805. esztend.*

Vitkai Pál néhai Szalpek György
Ur Jólzagának volt plenipotenti-
tus Inspector.

(Fél árkus Tóldalékkal.)

II. T ó l d a l é k.

Költ Julius 30 - dik napján. 1805.

E r d é l y O r s z á g.

Az Erdély Országi N. Fejedelemségbéli Ref. esztendőnként, az Egyházi kerületekben tartatni szokott rendes Generalis Sz. Synodusza, vagy Magyarul Nagy Papi Sz. 'Sinatja, a' Hunyad Vármegyei Egyházi kerületben, ennek fő várofiában Déván oly pompáson, szépen, és gazdag ebéddel 's vatsorával tartott, melyhez hasonlót nem mindenkor láttak az emberek. Ugyan is Junius 22-kén, midőn a' Vármegye szélében érkezett volna Fő Tifzt. Ref. Püspökünk *Acsats János* Ur, a' Nagy 'Sinat fő Notáriusától *TT. Tsiki János* Urtól, a' Maros Széki Egyházi Kerület Esperestjétől, 's más több Egyházi Kerületek *TT. Esperestjeitől*, Notáriusaitól, 8 kotsikkal kísértetve, Egyházi Kerületünk igen kedves és igen nagy érdemű fő Inspector Curatora, és N. Hunyad Vármegye Maros mellyéki Kerülete V. Ispánnya, N. Bartsai Méltóságos *Bárcsay László* Ur, egy Szolga Birót, 24 lovas Nemességgel, tiszteletére a' nagy Utazóknak eleibe küldött: a' kiktől is Tisztelendő személlyekhez illendő tisztelettel tiszteltettek. A' tisztelt fő Curátor Ur maga is Piski Jofzágából kotsiján Dévára kísérte. — A' Dévai Ref. Ekklesiának Papja és Curatora,

hasonlóképen a' Dévai Határ szélében a' Tisztelendő utazóknak 8 kotsikkal elejekbe mentek, és ott egybe találkozáván köszöntéssel tiszteltettek; a' mikoron is a' Dévai vár oldalán lévő mozsár ágyuk első szalvét adtak. — Az itt esett köszöntés után, az egész fereg szép rendel, hosszú forral bé indulván Déva felé, ismét más rendbéli szalvé adatott, és ekkor a' Ref. harangjai is meg kezdetek vonattatni: az alatt az ágyuzás szüntelen folyt, míg a' Fő Tisztelendő utazók szállásokra jutottak: ez után egy ebéd adatott. —

Junius 23-kán mint a' N. Sinat kezdete napján reggel prédikáltott, a' Helvetica Confessiiónak 14-ik része szerint a' penitentziáról és megtérésről TT. Kováts József Ur, a' Szászvárosi Capitulum Decánnya, és a' Szászvárosi Ref. Ekklesiának első P pja. — Ezen prédikátzió után fel állott a' Fő Tisztelendő Püspök Ur, és a' papi kötelességekről 's foglalatosságokról, egész a' tsontoknak velejéig bé hatott sz. beszédet mondott, és ez után a' fel szentelendő 16 számú új Papokat rendre elé szollította, ajánló leveleiket fel olvastatta a' Tisztelendő Fő Notarius Ur által. — E' meg lévén az új Papoknak a' Helv. Conf. Moralis Theologia, Ecclesiastica Historia s. a. t. szerint való meg vizsgáltságokat bizta TT. Bodola János Urra az Enyedi hires Collégium n. e. Theologiæ Professorára: 's ki is ekkor két három kérdést tévén fel, mivel már az idő el tölt volt, félbe maradt a' foglalatosság; és mindenek pompás ebédhez ültenek. Dél után prédikáltott a' Helv. Conf. 15-ik része szerént a' hiveknek meg igazulásokról TT. Borfos János Ur a' Szászvárosi Ref. Ekklesiának második Papja. — Ez

után volt még az új Papok kérdeztetések: valamint 24-ik 25-ik napján az irt hónap dél előtt is, dél után is; úgy szünetén 26-ikán dél előtti 11 óráig: és ezután volt a' szokott mód szerint való felszenteltetések az új Papoknak nagy örömmel, mivelhogy mindnyájon jól képzült atyafiak voltak, és közönségesen megdicsértettek. —

Mélt. Fő Consistoriumunk jelen való képei és biztossai voltanak, Nalátzi Mélt. L. Bárá Nalátzi Jósef Ur ő N. ga, és Fő J. Cur. Mélt. Bartsai László Ur. — Ezen kívül, a' Szathmári Ref. Ekkl. n. e. TT. Papja Némethi István Ur; és az irt Ekkl. elsőbb rangú tagjai is, u. m. Tek. N. Nagy Pál és Jenei Dániel Urak is, mint azon Egyházi Kerület küldötjei jelen voltak; mely rég az ideje hogy nem volt. — Fő Gazdaszonyi foglalatosságával, az egész 'Sinnat folyása alatt, igen szép ebéddel és vatsorával tractálta a' vendégeket Mélt. született Gr. Torotzkai Térésia Ur Asszony, ő Nga, Mélt. L. B. Nalátzi Jósef Ur ő N. ga élete párja, azokból az evésre ivásra egybe szerkeztetett jókból, mellyeket mind maga, mind más Pátronusok 's Pátronák kegyes szívvel a' Zsinat intertentiójára adtanak. — Aldja meg mindnyájokat az Isten jó téteményekért! — Vissza menet is a' fő Tiszt. Püspök Ur utazásában, harang meg vonásokkal, örvendező népeknek ki állásokkal tiszteltetett meg.

Pesti Könyvtáros N. Kís Istvánnál a' TT. PP. Piaristak Collegiuma alatt lévő Könyvtárosi bótban több egyebeken kivü! e' következő új könyvek is találtak.

Acta Deputationalia Regnicolarium Commissionum sub Comitibus Anni 1802 in diversis publicis, et privatis negotiis elaborata Posonii, et 28 Fasciculis comprehensa. Folio Cruda 10 fl. 30 kr.

Acta Dietalia Anni 1790 et 1791.

— — Anni 1792.

— — Anni 1796.

— — Anni 1802.

A' Boroknak természetéről, készítéséről, és el tartásáról való értekezések s. a. t. kötve 1 fl.

Atalla, avagy két Indusok szerelme kötve 1 fl. 10 kr.

Bertuch képes könyvének 2-ik darabja 2 fl. 30 kr.

Cziropedia, az az, Kszenofonnak a' Czirus Király életéről, neveltetéséről, és viselt dolgairól írott Historiája 2 darabban Angliai kötésben 3 fl. 30 kr.

Erköltsi Katekézis, melyet a' maga gyermekei számára készített Laskai Sámuel 8-ad retb. ékes kötetben 45 kr.

Görög és Római Mythologia, vagy is a' régi Görögök és Romaiak költött Isteneinek és fél Isteneinek mesés történeti; fordította Kis János, 44 rézre metzett képekkel kötve 2 fl. 30 kr.

Hertzeg Piripionak tündér története, írta Magyar földijeinek mulatására Fellegvári Agoston, kötve 54 kr.

Hunyadi Ferentz ötven halotti predikáziói, első darab kötve 1 fl. 45 kr.

— — tizenhét predikáziók, melyeket élő nyelven a' Debretzeni Ref. Ekklesiában el mondott 8. retb. kötve 1 fl. 12 kr.

Hari Péter egy a' Teremtőhöz fel emelkedett elmének szabad gondolkodási, melyben a' Teremtőnek nagysága, és a' józan okosságának némely fontos igazságai - u. m. az embernek halhatatlanságáról, és boldogságának fundamentumairól s. a. t. fok szívre ható' erköltsöket formáló hasznos gyönyörködtető gondolatok adatnak elő, 8-ad rétb. kötve 1 fl. 12 kr.

Markus Tullius Ciceronak kiválogatott Levelei, melyeket a' tanuló ifjuság hasznára Magyar nyelvre fordított *Hegyi Josef* kötve 1 fl. 30 kr.

Magyar és Német Levelező könyv, egy oly hasznos és oktatással telyes könyv, mely' rész szerént regulákból, rész szerént példákból álló 's oktatásokkal telyes út mutatás, melyből a' minden esetekre elő forduló közönséges életbéli levelezéseket, instantiákat, contractusokat, obligatiokat, kvietantziákat, testamentomokat, kereskedésre ügyelő leveleket, és más szükséges irásokat miképen kellesek elő adni, készíteni, a' két nyelven mindeneknek eleibe terjeszti; kötve 2 fl.

Ne - Bantsd a' Magyarat, Irta Szerinvári Gróf Zrínyi Miklos Szigetváranak fő Kapitánya, ugyan ezen fő Kapitánynak rézre metzett igaz képével felékesítve, kötve 54 kr.

Pindarus Alceus Zaffo, Stezikorus, Ibikus, Anakreon, Bakilides, s. a. t. melyet fordított az erede-

ti nyomtatás fzerént *Köszégi Fabchich József*,
Győrben 1804. 8-ad retb. kötve 4 fl.

Torquato Tasszo, meg szabaditott Jerusaleme. For-
ditotta Olasz nyelvből *Tanárki János* 8-ad retb.
kötve 54 kr.

Tudósítás.

*Füskúti Landerer Mihálynál, Posonyi, és Pesti Neme-
zei Könyv-nyomtató, és ároznál a' több számos
könyvei között következendők is találhatnák.*

Katechismusi Házi-Kints, avagy : A' Keresztényi
Hit fő Ágazatinak kérdések, és feleletek által
való magyarázátja, és annak a' meg-győzés, meg
vizsgálás, fel serkentés, intés, és vizafztalás által
a' Lelki esméretre való alkalmaztatása. Irta *Ste-
helin Kristof*, hajdan Sangallumba Isten' Beszédé-
nek sáfára : most Német nyelvből Magyarra for-
dittatott. 4to. Azoknak az érdeemes Uraknak,
a' kik ennek a' könyvnek meg-szerzése végett
előre fizettek (prænumeráltak), tessék az iránta
vett kéz-írásnak bé-küldése mellett a' könyváros
bóltjaiból azt el-hozatni. Az Előfizető Urak'
számán fellyül nyomtatott kevés számú exem-
plárisokból a' Posta papiroson 6 f. az Iró 5 f.
és a' nyomtató papiroson 4 for. fog egyegy el-
adatni.

Téli és Nyári Könyvtárnak második darabja, az az :
Zoriáda, avagy a' Nagy Mogol Leányának tsu-
dás Történetei. 8. 45 kr.

Annak első Darabja : *Báró de Mánx*, Lengyel Or-

ízági Generálisnak a' földön és tengeren tett Történetei. 8. 45 kr.

Néma Orvos, az az: Együgyű és hasznos Házi Könyvetske, melly a' falusi tselédes Gazdáknak, és Gazda-Afzszonyoknak, és Orvosok nélkül szükölködő Betegesködőknek segedelmekre, és vigasztalásokra irattatott 8vo. 34 kr.

Orithia Magyar Amazon' Történetei. Irta *Peretsényi Nagy László* 8vo, 40 kr.

Gotthóldnak külömb - külömbféle dolgoktól 's alkalmatosságoktól vétetett Elmélkedései. 12. 1 fl. 8 kr.

Kosztolány Sándor egész Esztendőbéli Vasárnapokra intéztetett Sz. Beszédék 8vo, 2 fl.

Annak innepi. 8. 2 fl.

Azonnak négy esztendőre való Bőjti Prédikátzióji. 8. 2 fl.

Specimen Vocabularii Theologico-Canonistici Latino-Hungaricum ad usum Junioris Cleri. 8. 45 kr.

Drelincourt Károly, a' Keresztyén Léleknek halál' félelmei ellen való Orvosságai és Vigasztalásai, Magyarra fordította *Zágonyi Aranka György*, Erdélyi Superintendens 8vo. 1 fl. 15 kr.

Kalmet Agostonnak a' szent Irásbéli dolgokról való Beszélgetései 8. maj. 1 fl.

Tasnádi Székely István, a' Kristus Jéusban - való hitnek általa az idveffégre böltsé tehető; a' tanításra, a' feddésre, és a' megjobbitásra igazságoknak fundamentoma II. Darab, 8vo 1 fl. 30 kr.

Takáts Adam' Nagy es Kis-Karátsoni, Húsveti, és Pünkösti Innepekre való predikátzióji 8. maj. 45 kr.

Lukáts Miklósnak henye Hivalkodásai 8vo 24 kr.
Szakadár Esthonnyai Magyar Fejedelem bújdosása
 8 24 kr.

Collectanea Genealogica Historica Hungariae Famili-
arum, quæ jam interciderunt Decades IV. cum
multis Scutis et Sigillis æri incisus 8vo maj.
 3 fl.

Köleserii Samuelis Romano-Dacica, una cum Valla-
 chiæ Cis-Alutanæ subterraneæ Descriptione 8vo
 maj. 1 fl. 15 kr.

Magyar Gyász, az az Második Lajos Magyar Ki-
 rálynak a' Mohátsi mezőn történt veszedelme.
 8vo 30 kr.

* *

M á s o d s z o r i H i r a d á s.

Mindennemü Regale Beneficiumai ezen Munkátsi és Szent Miklóssi Uradalmaknak, úgymint : Vendégfogadók, és Körtsmák, Palinkafőző házak, Mészárszékek, Malmak, Ferdőház, Vám, halászat, s. a. t. e' folyó esztendőben meg esendő September hólnapnak 16 ik és következő napjain itt *Munkátsion* három egy más után következő esztendőkre, jövő új esztendő naptól fogva kotyave-tyeképpen a' többet ígérő egyes Arendátoroknak ujonnan árendába fognak adattatni. Melly napra és helyre tehát ezennel minden árendálni kívánók jó előre meg-hivattatnak, a' midőn magokat ezen Uradalmi Fő Tisztségnél jelenthetik. *A' T. Munkátsi és Szent Miklóssi Uradalmak Fő Tisztsége által Munkátsion Junius 12-dikén 1805.*